

Jak rychle využijeme GeoGebru při výkladu grafů funkcí

Ukázka 7 – Funkce – Rychlé sestrojení grafu funkce – Lineární funkce

GeoGebra je užitečný, příjemný a výkonný nástroj i pro zkoumání vlastností a grafů funkcí. Předpisy funkcí vkládáme zpravidla pomocí *příkazového pole* (řádku). Většinou není třeba připravovat model předem, konstrukce grafu je natolik pohodlná a rychlá, že vše snadno vytvoříme přímo před žáky v hodině. Navíc jim tak ukážeme, jak si podobný model snadno připraví při své domácí práci sami.

S grafy funkcí můžeme manipulovat podobně jako s jinými objekty v *Nákresně*, funkční předpisy můžeme sledovat v okně *Algebra*, v popisku grafu v *Nákresně* nebo je vložit do *Nákresny* jako samostatný *text*.

Obsah modelu: V jednoduchém modelu sestrojíme graf lineární funkce, bod na grafu funkce a ukážeme editaci funkčního předpisu a manipulaci s grafem funkce.

Zadání funkce

1. Není-li zobrazené okno *Algebra*, zobrazíme je (**Ctrl + Shift + A** nebo menu *Zobrazit*).
2. V *Nákresně* zobrazíme *souřadnicové osy* (pokud zobrazené nejsou), případně *Mřížku* ikonou na liště *Nákresny*, z menu *Zobrazit* či z kontextového menu *Nákresny*.
3. Do příkazové řádky zapíšeme předpis funkce: $f(x) = 2x + 1$, zadání potvrdíme klávesou **Enter**.

Násobení zapisujeme pomocí znaku * nebo mezerou (například $a*b$ nebo $a b$), numerický násobek je možné zapsat i výše uvedeným zkráceným zápisem.

Pokud vstup zadáme beze jména výsledné proměnné (pouze jako výraz $2x + 1$), přidělí nově vkládané funkci jméno systém sám.

4. Poklikáním na sestrojený graf funkce v *Nákresně* vyvoláme editační dialog, v němž můžeme předpis snadno upravit. V okně *Algebra* se po poklikání na zobrazený předpis aktivuje editační pole přímo „na místě“.
5. Zobrazíme-li pro popisky grafu volbu *Název & Hodnota*, vidíme předpis funkce přímo v *Nákresně*. Grafické provedení textu předpisu se může v obou oknech lišit.
6. *Poznámky:*

Můžeme vytvořit i funkci jiné proměnné než x , např. předpisem $h(n) = 2n + 1$.

Do vložené funkce je možné dosadit, má tedy smysl například výraz $h(5)$ či $h(p+1)$, pokud je definována proměnná p .

Manipulace

7. Grafem funkce můžeme v *Nákresně* pohybovat – můžeme ho tažením myši levým tlačítkem přesouvat. *Předpis funkce se přitom automaticky mění.*
8. Stejně jako jiným objektům, i grafu funkce můžeme měnit vzhled.

Bod na grafu, průsečíky

9. Bod A na grafu funkce sestrojíme v *Nákresně* stejně, jako bod na geometrickém objektu. Zvolíme nástroj *Nový bod* a umístíme ho (klikneme) na graf. Souřadnice bodu vidíme v okně *Algebra* nebo jako součást popisku (*Název & Hodnota*) v *Nákresně*.
10. Podobně (nástrojem *Průsečík*) sestrojíme body B, C – průsečíky grafu funkce se souřadnicovými osami, (případně průsečíky dvou grafů různých funkcí).

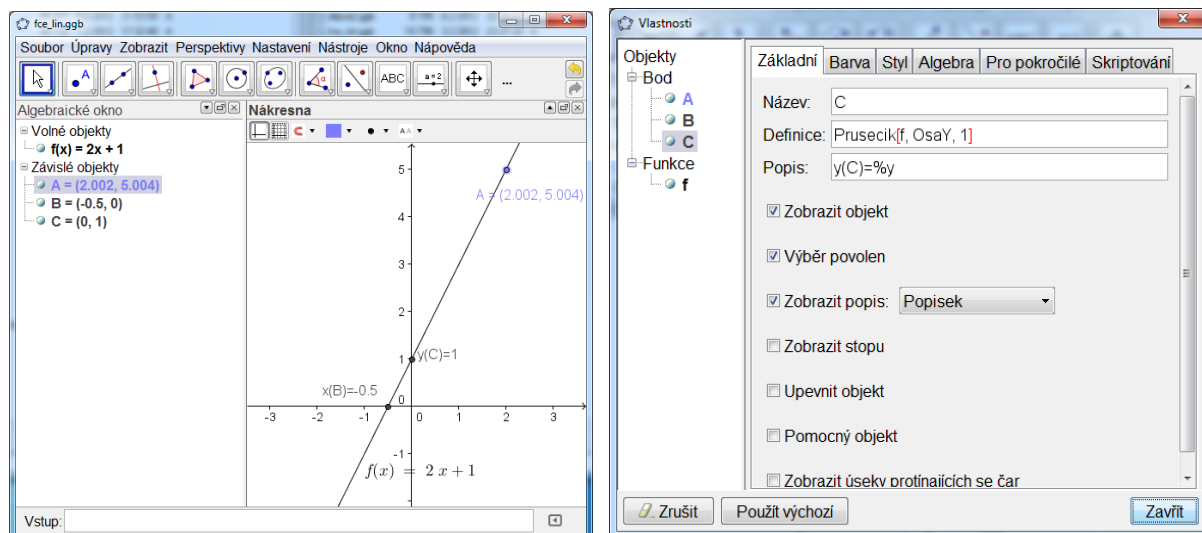
Souřadnice, zobrazení výsledku, zaokrouhlování

11. Zobrazené souřadnice vidíme zaokrouhleně. Pouze body, jejichž souřadnice zadáváme pomocí vstupního řádku či body sestrojené jako přichycené k vrcholům mřížky, mají opravdu celočíselné (nebo jinak přesné) souřadnice. Jinak musíme počítat s vlivem rastru a **zaokrouhlováním při výpočtech**. Způsob zobrazení desetinných čísel vybereme ze seznamu v položce *Zaokrouhlování* menu *Nastavení*. Zaokrouhlování se provádí vždy pro celý model, u všech jeho zobrazených hodnot (nejsou-li vypočteny/zadány přesně na

menší počet číslic či desetinných míst). Možnost Volby samostatného nastavení zaokrouhlení zobrazených hodnot mají pouze vložená *textová pole*. Zobrazení čísel vidíte na obrázku 7.1.

12. Pro body B , C – průsečíky grafu s osami – jsme zvolili popis v *Nákresně* s využitím popisku. Na kartě *Základní* v okně *Vlastnosti* zapíšeme alternativní popis do vstupního pole *Popis:*, a pak pro *Zobrazit popis* bodu vybereme možnost *Popisek*.

Do pole *Popis:* můžeme zapsat text obsahující speciální hodnoty: vstup $y(C)=\%y$ (viz obrázek 7.2) představuje text $y(C)=$ doplněný o hodnotu y -souřadnice bodu (hodnota, kterou vyvoláme zápisem $\%y$).

Obr. 7.1, 7.2

Výsledný model najdete v souboru [fce_lin.ggb](#).